

Povesti iz avstrijske zgodovine.

(Piše Al. Stroj.)

VIII.

Maksimilijan I.

Maksimilijan I. je bil oženjen z Marijo Burgundsko in je tako postal vladar Nizozemski, ko je živel še njegov oče Friderik III., nemški cesar. Nekdaj pa gre kraljica na lov, ponesreči se tam in umrje. Po njeni smrti veliko Nizozemcev ni hotelo Maksimilijana za kralja. Kmalu nastane hud upor, katerega mladi vladar ni mogel zadušiti. Uporniki pa si niso upali prav združiti se in napovedati vojske svojemu vladarju. Zato so sklenili z zvijačo dobiti v svojo oblast Maksimilijana. Leta 1488. so prišli poslanci mesta Brügge do njega in ga prosili, naj pride na Svečnico v mesto, ker ondi ta praznik jako slovesno praznujejo. Kralj ni nič hudega slutil in je obljubil, da pride.

Z nekaterimi vitezi in s svojim veselim svetovalcem ali tako imenovanim dvornim norcem, kakor so jih tedaj imeli vladarji, napoti se Maksimilijan proti mestu. Njegov spremljevalec, veseli svetovalec, ga svari, naj preveč ne zaupa meščanom, toda kralj ga ne posluša. Ko pridejo do mestnih vrat, sprejme jih mnogo odličnih meščanov. Veseli svetovalec pa ne mara iti v mesto, poslovi se od vladarja in pravi: »Do tod grem in ne dalje, ker nočem, da bi me z mojim gospodom vred obesili!« Maksimilijan se ne zmeni za njegove besede in stopi v mesto. Komaj pa naredi nekaj korakov, zapró se vrata; kralj in njegovi spremljevalci so bili vjetniki. Strašen prizor nastane za Maksimilijana! Po mestu jame biti plat zvona, uporniki razobešajo zastave in množice s silnim krikom prihité do gradu, kjer je našel kralj zavetje. Maksimilijan se je spomnil besedij svojega svetovalca, a bilo je prepozno.

»Kralj mora umreti! Njegovi svetovalci morajo umreti!« klicali so uporniki. Maksimilijan se je bal, da se prične hud boj. Da bi se ne preivala kri njegovih podložnikov, ukaže odpreti vrata in gre k upornikom, ki ga peljejo v mestno ječo.

Teden dnij sedi zapuščen v temnici. Tedaj nenadoma pripelje čuvaj moža resnega obraza, kakor da bi bil smodnik znašel, in oblečenega po noši srednjeveških učenjakov. Imel je velikanske naočnike, na glavi široko kapo, kakor so jo nosili učeni doktorji, in kot ovratnik skrbno nabran krežlec, velik kot kolo. Dolga halja mu je segala do tal. Na nogah je imel črevlje z zaponami. Žepi so bili polni steklenic in orodja, tudi britev je imel pri sebi. V roki je nosil veliko palico z zlatim gumbom. Meščanom je rekel, da so ga poslala druga mesta h kralju, da se prepriča, je-li zdrav ali ne.

Maksimilijan je precej spoznal svojega veselega svetovalca. Ni še utegnil povprašati ga, kako je prišel in po kaj, že ga je nagovarjal: »Vi morate bežati, milostljivi gospod! Precej danes morate bežati. Res vam prihaja pomoč. Vaš oče je na poti z veliko vojsko. Toda vi morate preje ubežati, ker vam meščani lahko kaj žalega storé, ko bi jih Friderik napadel.«

»Pa kako naj bežim?« vpraša kralj, bridko se smehljuje.

»Prav lahko! Vi ogrnete mojo haljo, vzamete moje zdravniško orodje in šli boste brez nevarnosti mimo straž, kakor sem jaz semkaj prišel.«

»In kaj bo s teboj?« vpraša Maksimilijan.

»Jaz se oblečem v vašo obleko in sedem tukaj za mizo. Ko pridejo uporniki in najdejo mene mesto vas, smejal se jim bom prav iz sreca«, odgovarja mirno veseli svetovalec.

»Ti si obrit. Mene bi pa veliki lasje in brada precej izdali.«

Te besede niso spravile svetovalca prav nič v zadrego. V svojem žepu si poišče britev in posodo z milom in je takoj pripravljen kralja obriti, tako da bi ga nihče ne spoznal. Toda kralj ni bil s tem zadovoljen. Mirno pa resno mu odgovori: »Prisegel sem svojim sovražnikom, da ne grem zoper njih voljo, brez njih vednosti iz mesta. Friderik Lepi ni prelomil prisege in se je vrnil v ječo h kralju Ludviku. Tudi jaz sem Habsburžan in ne prelomim prisege, če tudi bi moral umreti. Pomoček, ki mi ga ti svetuješ, je sicer dober, samo pravičen ni. Pomisli tudi, kaj bi se zgodilo s teboj, ko bi mene sovražniki tukaj ne dobili.«

»Za-me nikar ne skrbite, milostljivi gospod! Vas potrebuje dobro ljudstvo tukaj na Nizozemskem. Vi ste upanje Avstrijcev. Četudi jaz trpim in umrjem, kaj potem? Jeden norec manj bo na svetu. Spominjajte se pa včasih svojega veselega svetovalca, ki je umrl za vas!«

Svetovalec je pričakoval, da se bo Maksimilijan sedaj udal, a vrli Habsburžan zapové: »Idi! Jaz ostanem tukaj!« Solze so polile zvestega služabnika.

»Vi me niste ubogali, ko sem vas svaril. Tudi sedaj me ne poslušate, ko vas hočem rešiti. Bog vas obvaruj, milostljivi Gospod!« S solznimi očmi zapusti svetovalec ječo in resno, kot je prišel, stopa mimo straž. Načelnik ga vpraša, kako je kralju. Svetovalec naredi še bolj resne gube na čelu in pravi: »Srce je zdravo, oči pa je obdala slepota.«

Kmalu nato je bil Maksimilijan rešen. Uporniki so se z bali prihajajoče vojske in so sklenili mir z njim ter ga spustili. Glavni nezadovoljneži so prišli pred kralja in ga na kolenih prosili odpuščenja. »Sedaj imamo zopet mir«, dejal je blagi vladar in jih pomilostil.

Lisica in zajčki.

(Basen.)

Lisica opazi njej nastavljeno past in si izmisi zvijačo.

V bližini poišče poleno ter je ponese v past. Ko vtakne les in prvi nogi med železne zobé, zagrabi jo in poleno, nog se ne dotaknejo. Lisica se dela, kakor da se je ujela, vije se in tuli. Nagajivi zajčki, ki so se bili pred njo skrili, priskakljajo sedaj k ujetnici, vlečejo jo za rep in dražijo: »Nu, zagrabi nas, če moreš, glej, kako mirno te čakamo.« V tem hipu skoči lisica iz pasti, poprime jednega zajčka z ostrimi zobmi, druga dva — — trije so potresali svojo porednost — s kremplji ter tako maščuje njih predrznost in škodoželjnost.

Rastislav Posavec.

